

Rozwód i separacja a dziedziczenie ustawowe

autor: AGNIESZKA KAPAŁA-SOKALSKA opublikowany: 1 MINUTĘ TEMU

Rozwód i separacja a dziedziczenie ustawowe

Tytułowe zagadnienia są często występującymi praktycznymi zagadnieniami pojawiającymi się w związku z problematyką prawa spadkowego. Wiedza w tym przedmiocie ułatwia świadome podejmowanie decyzji, mających wpływ na zgromadzony majątek.

Czy rozwód ma wpływ na dziedziczenie ustawowe?

Prawomocny wyrok rozwodowy powoduje, że małżeństwo ustaje. W związku z tym była żona nie dziedziczy z ustawy po byłym mężu, ani odwrotnie. Osoby te tracą też – związane ze statusem małżeństwa – prawo do zachowku. Nie wyklucza to, oczywiście, sporządzenia testamentu i powołania w nim do spadku byłego małżonka, czy też np. uczynienia zapisu na jego rzecz.

Warto w tym miejscu nadmienić, że już samo złożenie pozwu o rozwód może sprawić, że małżonek będzie wyłączony od dziedziczenia. Potrzebne jest jednak tutaj łączne wystąpienie kilku przesłanek. Po pierwsze – to spadkodawca musi wystąpić o rozwód, po drugie – musi wystąpić o rozwód z winy drugiego małżonka, po trzecie – żądanie to musi być uzasadnione. Wyłączenie małżonka od dziedziczenia następuje na mocy orzeczenia sądu, przy czym ze stosownym powództwem wystąpić może każdy z pozostałych spadkobierców ustawowych powołanych do dziedziczenia w zbiegu z małżonkiem (zwykle są to dzieci bądź wnuki spadkodawcy). Pamiętać jednak należy o dość krótkim terminie na wytoczenie tego powództwa – jest to tylko sześć miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o otwarciu spadku, nie więcej jednak niż rok od jego otwarcia (czyli od dnia śmierci spadkodawcy).

Czy separacja ma wpływ na dziedziczenie ustawowe?

Zależy o jakiej separacji mówimy.

Jeżeli mówimy o separacji w znaczeniu kodeksowym, czyli o postanowieniu bądź wyroku orzekającym separację, gdy stosowne orzeczenie uprawomocni się, zajdzie pewien ważny, z punktu widzenia prawa spadkowego, skutek – małżonkowie nie będą po sobie dziedziczyli ustawowo (po orzeczeniu separacji – inaczej niż przy rozwodzie – małżeństwo nadal trwa, dlatego wciąż mówimy o małżonkach!). Żaden z nich nie będzie też miał prawa do zachowku w związku ze śmiercią drugiego małżonka.

Okazuje się zatem, że w okresie, gdy separacja jest prawomocnie orzeczona i w tym czasie jeden z małżonków umrze, w kontekście dziedziczenia ustawowego następuje skutek taki sam, jak przy rozwodzie, czyli pozostały przy życiu małżonek nie będzie wchodził do kręgu spadkobierców ustawowych. I tutaj znowu, tak jak przy rozwodzie, sama tylko okoliczność orzeczenia przez sąd separacji nie stoi na przeszkodzie sporządzeniu testamentu i przeznaczaniu w nim np. konkretnego udziału spadkowego na rzecz małżonka pozostającego w separacji.

Warto pamiętać, że jeżeli separacja zostanie prawomocnie zniesiona (zapadnie prawomocne postanowienie w tym przedmiocie) i po tym zniesieniu jeden z małżonków umrze, to ta okoliczność, że wcześniej małżonkowie byli w separacji, nie ma znaczenia dla

dziedziczenia ustawowego. Od chwili zniesienia separacji każdy z małżonków będzie bowiem znów wchodził do kręgu osób dziedziczących po drugim z ustawy.

W przypadku separacji, podobnie jak w przypadku rozwodu, już samo złożenie pozwu o separację może sprawić, że małżonek będzie wyłączony z dziedziczenia. Uwagi dotyczące rozwodu (zawarte w punkcie I) mają tutaj zastosowanie.

Pojęcie „separacja” jest jednak niejednokrotnie używane w języku potocznym na określenie sytuacji faktycznej, gdy małżonkowie ze sobą nie mieszkają lub wprawdzie zamieszkują ze sobą, ale np. w oddzielnych pokojach. Generalnie rzecz ujmując chodzi o małżonków, którzy nie prowadzą wspólnego pożycia, jednakże żaden nie wszczął postępowania o separację (czy o rozwód). Czasami taki stan faktyczny utrzymuje się przez wiele lat. Gdyby w tym okresie jeden z małżonków zmarł, to jeżeli dziedziczenie po tej osobie będzie się odbywało według reguł ustawowych, małżonek pozostały przy życiu nie będzie wyłączony z dziedziczenia. Będzie zatem dziedziczył zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego (często w zbiegu z innymi osobami, z reguły dziećmi, wnukami czy rodzicami spadkodawcy).

O autorze artykułu

Agnieszka Kapała-Sokalska

Adwokat. Gdańsk.